

Elfriede Jelinek

WOEDE

(Wut)

Vertaling Tom Kleijn

Wut © Elfriede Jelinek – 17.7.2016

Copyright © Nederlandse vertaling Tom Kleijn 2018

Woede

(Klein epos. Alsjeblieft, Elfi, kan het niet wat minder?)

Zaad? Zaad zouden we zijn? Mannenzaad, nee. Er zijn ook vrouwen. In harnas, maar twee geslachten. Sommige ook alleen maar geroofd, met ons tweeën zijn we, met ons allemaal zijn we al met zijn drieën. Even ter herinnering, u zult het morgen weer vergeten zijn en de toorn de ene en dan weer de andere richting uit schreeuwen, al naar gelang wie u bent en welke woede u heeft. Die woede zult u dan bezingen, nadat u even heeft nagedacht, omdat het overal brandt van louter ellende die niet uw ellende is. De zielen zullen ten hemel opstijgen, mocht u dat geloven, de anderen zullen zichzelf voor de honden werpen. En het zal allemaal steeds weer opnieuw afgebeeld worden, vandaag weer, ja, ook morgen. De zielen zullen fladderen als die duif die de Allerheiligste heeft gestuurd. Maar meteen stortte de meeuw zich op haar. De havik doet dat ook als hij de kans krijgt eens in de stad te komen. En zo zal in uw ogen de een of andere wil geschieden sinds een dag die ik me niet herinner en een andere dag, die de miljoenste zal zijn van de verbitterde ruzie tussen die zonen die met elkaar overhoop liggen. Ja, die, die en die. En die hebben ruzie gekregen, die heersers. Bij hen gaat het niet over ringen en prinsessen met blonderig golvend haar en push-up-beha's. Het zijn verbitterde vijanden, die heersers, ja, ook in die serie op teevee die van vijanden leeft. De ene heeft meer vijand, de ander minder.

Bezing de toorn! Die van mij zul je er niet mee opwekken! Er zijn ooit drakentanden gezaaid en toen is daaruit die mannenstaat gegroeid. Er had ook iets anders uit kunnen groeien, ook vrouwen hadden daaruit kunnen groeien, omdat de helden toch niet zonder hen kunnen. Hier, bij ons ziet u ze al, van die vrouwen: hoe graag zouden ze niet met het bloed van de man diens vreselijke hoofd verven, hem gewoon van kant maken. Je kunt zien dat u dat ook graag wilt. Zo. U treedt, nee, niet zo, anders, de vrouwen treden nu samen met het manenzaad op. Geen slechter zaad, dat moeten we toegeven. Toen daar wat geworpen werd, kon men in ieder geval manenzaad nog niet onderscheiden van vrouwenzaad. Ik bedoel, toen het zaad geworpen werd. Maar meteen begonnen ze elkaar te doden, nee, niet de mannen de vrouwen, maar mannen en vrouwen alle anderen die daar waren, vooral diegenen die men voor stamvaders van een andere stam hield. Dat kan niet, dat kan niet, hier groeit alleen onze stam. Anders groeit er met onmiddellijke ingang helemaal niets meer. Die twee andere stammen daarachter komen soms op een steenworp afstand, op schootsafstand, zo dichtbij. En ook al bouwen ze

daar een stad, misschien wel meerdere steden, hele landen, maakt niet uit, dat kan niet.

Stamvaders mogen niet leven in het vaderrijk dat nu weer van ons is. En wat van ons is, dat houden we ook. Dit te benadrukken geeft betekenis. Wat wij zeggen, kunt u als benadrukt beschouwen. Dat is goed. Wel goed. Een overwinning zou ons bevrijd hebben, we hoefden dan geen cijns meer te betalen, het zou integendeel aan ons betaald worden.

(...)

Door te overwinnen hadden we onszelf en iedereen kunnen bevrijden. Aanvallen en overwinnen, dat is het enige waar het om draait. Dat zouden we nu graag doen. Licht alsjeblijft! Wij willen verandering voor dit land, maar natuurlijk moet die verandering ook te zien zijn, dat wordt zo langzaam aan tijd. Dat is precies wat we willen. Wij hebben een nationaal belang, zonder nationalistisch te zijn. Dat mogen we niet en dat beetje dat we zijn, is in hoofdlijnen al zichtbaar. De jeugd komt op en wil haar toekomst. Wij zullen hun onze historische werkelijkheid voor de voeten gooien en meteen komen ze al niet meer verder, die jeugd. Onze werkelijkheid staat dat niet toe, wij gooien hun onszelf als een soort blok tegemoet, nietwaar, als iets groots, hards en meteen is ze bereid, de jeugd, meteen is ze bereid, omdat het door dat blok gewoon niet verder gaat, niet verder opwaarts gaat, is ze bereid ons als tegenstand op te vatten voor die strijd waarin alleen het grote Zijn van een volk ontbrandt. En meteen brandt het. Het brandt, ja, het brandt, en onbevreesd streven ze naar het onmogelijke, de kinderen. Samen met de grijsaards vinden ze heel snel een gemeenschappelijke leiding. Dat zal niet de laatste schade zijn geweest die ze aanrichten. Ik zei het al, nee, dit keer bij wijze van uitzondering niet, dit keer heb ik iets voor de eerste keer gezegd. Dat zal niet nog een keer voorkomen. De directies zijn het met elkaar eens. De vrijheid heeft een positieve resonans. Ik heb de bevoegdheid dat hier te zeggen, ook al ben ik niet de eerste. Dus ofwel ik herhaal mezelf, of ik schrijf alles over. Soms klopt het zelfs wat ik overschrijf. Puur toeval. Alleen het echt eens zijn kan ik nog niet bereiken, met niemand, ook al beweer ik de ene keer dit en de andere keer dat. Dus zou ik het als een kapot horloge toch minstens twee keer per dag met iemand eens moeten zijn. Dat zou ik wel belangrijk vinden: mensen te beschrijven, nee, te laten praten, die voor zichzelf naar het meest onmogelijke streven, wat nu al onmogelijk is voor mij.

We willen de doodstrijd van dit volk niet zien en ook geen andere doodstrijden. Maar wat anders willen we ook niet zien. We willen het voorafgaande niet meer meeslepen, dat gooien we weg. Ook de ontwerpen die anderen hadden moeten vormen, gooien we weg. We hebben ze niet meer nodig, we stemmen al overeen met onze ontwerpen, waarom dan nog nieuwe?! We hebben onszelf ontworpen en daar zijn we al. Wij zijn van een door ons bepalend ontwerp, en dat nemen we mee: we laten ons niet verdringen, maar laten ons net zo min vermengen. In geen geval! Wij hoeven geen leraren meer, wij zijn onze eigen leraren. Wij hoeven geen vertegenwoordigers meer, wij vertegenwoordigen onszelf. Wij houden ons met niets meer bezig wanneer we bij elkaar zijn, we sturen onszelf in de juiste richting en iedereen die Führer, ik bedoel leider, wil zijn, hebben wij niet meer nodig, wij leiden onszelf. Wij leiden onszelf uit een onopvallend bestaan naar een eigen schepping. Wij scheppen ons eigen unieke zelf, wij zijn namelijk de zelfgeschapenen. Laten we ons rustig zo noemen! Onze God? Die rechtstreeks aanwezig is? Hebben we niet nodig. Wij zeggen dat we hem nodig hebben, maar we hebben hem helemaal niet nodig. Wij verliezen de geestelijke sturing niet uit het oog, maar daar blijft ze dan ook, want wij sturen onszelf, wij sturen ons aan, en wij sturen ons voort. Wij zijn onze eigen voortsturende school, het leven. Nu kijken we al heel graag naar de doodstrijd van andere volkeren, die niet meer nodig zijn. Dat zien we steeds liever! Want wij zijn er nu toch! Wij dansen vreselijk wild om een zuil, ik zal later nog zeggen welke, maakt niet uit, nu staat ze er toch niet meer. Wij berokkenen anderen de doodstrijd, hun beelden moeten tot stof vergaan, het is toch al oude troep. Wij voeden ons niet op, wij laten ons niet opvoeden, wij trekken er alleen maar altijd op uit. Wij houden niet van geklets. Wij wijzen het af groene jongeren te zijn. Wij laten ons niet beleren, maar we zeggen dat we al beleerd zijn en we trekken er nu op uit.

Wij delen doodstrijden uit. Wij kijken in de ogen van kinderen of voormalige kinderen. We horen hoe ze naar hun moeder en vader roepen. We horen niets en we zijn toch ook niet hun moeder en vader. We sluiten hun boek, we wissen hun lijn uit, hun spoor, hun denken en we gaan in hun plaats in dat gewoel der drakentanden zitten, waaruit we zijn ontstaan. Ons rest onze naam, die is nu vereeuwigd, en we zijn kritisch, maar we zijn niet vijandig gezind. Kinderen doden we nooit, zolang we leven. Maar deze kinderen hier doden wij wel, want dat zijn geen kinderen meer. Over al het andere kunnen we praten. Nee, we praten niet, we praten over niets meer, we verlagen ons niet tot handlangers, we reiken uit ons naar buiten en trekken aan de trekker, daar is die voor. Onze hoogmoed is terecht, want we zijn hoog boven

iedereen verheven. Alleen hen doden we niet die met ons een toekomstige geestelijke wereld willen opbouwen, we noemen die geestelijk, maar dat is ze niet, wie interesseert zich nu voor geest, wie interesseert zich nu voor iets buiten het Enige dat waar is. Want wij, wij mensen, zijn in deugd uw meerdere, machtige God, wanneer u de God van een ander bent. Wanneer u van ons bent, bent u onoverwinnelijk, dat proberen we uit. Wanneer wij iemand gedood hebben, zullen we onoverwinnelijk zijn geweest. Precies. Precies.

Precies. Ieder mens overwint iedere God die niet de zijne is. We missen misschien de kennis, omdat we onszelf onderwezen hebben. We missen de data, de cijfers en weet ik veel, maar wat we niet missen, dat is onze God die we zelf voor ons hebben gemaakt. Hij is de Alleengod. Buiten hem is er geen. Die wist in ons naar binnen te sluipen. Door wie is hij naar ons gestuurd om kinderen te doden, moeder en vaders, bejaarden, zij die naar de Vader roepen, die als man niet meer meetelt, al heel lang niet meer meetelt, en anderen die naar hun moeder roepen, aan wie ze nu niets meer hebben? Er is nu niemand meer behalve Hij. Worden ze niet door vrees bevangen dat de kinderen, eenmaal volwassen, de sibbe zullen wreken? Wij gaan niet meer slapen, wij verbergen ons niet. We redden het land, of men ons ziet of niet. U zegt dat we zijn ondergang teweeg brengen, maar nee, wij redden het van de ondergang en verdienen dank.

Daar staat het toch! Het mensengeslacht vreze de Goden! Maar daar moet eigenlijk staan: de Goden moeten bang zijn voor het mensengeslacht. Maar dat zeggen we niet, anders komen de Goden helemaal niet meer, en wat doen we dan? Gelukkig verschijnen ze dan toch trouw, op ons verzoek. Het maakt hun niet uit of de hele stad hen kan zien. Ze teisteren ons als een ramp. Daar komt alweer een God aan, waarom? Alleen om af te slachten hoefde hij helemaal geen God te zijn, dat kunnen wij mensen ook. Is hij gekomen zodat iedereen zich goed voelt, zodat alles op zijn plaats valt en we zekerheid krijgen? Hebben we hem nodig om in zekerheid te zijn, waar alleen nog vogels ongeluk aankondigen? Zelfs een God is voorzichtig, wanneer hij in dit land komt. Misschien slaan ze hem ook dood? Zo. Hij komt binnen. Laat is hij thuisgekomen uit de nacht zonder zon die wij hem pas geven. Licht aan. Schijnwerper op hem, zodat hij gezien kan worden, de God, en zodat wij wat zien voor de film. De hoeders van het huis zijn al afgeknald, dat heeft hij meteen gedaan, die kleine God. Hij is als vertegenwoordiger van de Alleengod gekomen, van hem die ons niet voor de dood zal behoeden. Maar eigenlijk is hij de God, de enige, en hij spreekt in zijn eigen naam, die hij nauwelijks kan schrijven. Dan moet hij hem gewoon

uitspreken en in de video laten drukken, of hoe zeg je zoiets? Hij slaat niemand over. Hij filmt zichzelf als God, die zijn eigen gedrocht aan het licht heeft gebracht, de naamloze, nee, een naam heeft hij wel, die wil hij nu uitdragen. Wij leven in overvloed, die wil hij. Zijn jeugd verheugt ons, die onder ouderdom gebukt gaan. Hij is een heel nieuwe God. Wat kun je beter zijn? Hij komt daarheen, waar de stervelingen hun spullen kopen, zoals het hun voorgeschreven was en voorgeschreven scheen. Hier zijn alle mensen gelijk, zeg ik tegen hem. Hij zegt ja, hier zijn alle mensen gelijk dood en wel gelijk! De joden, die moeten altijd gelijk sterven, meer kun je daar ook niet over zeggen. Ze volgden hun Vader in dat huis en weet u, dat was precies het meest verkeerde wat ze konden doen. Waarom moeten ze eten? Hoeven ze niet. Waarom kopen ze hun eten en waarom uitgerekend hier? Waarom gehoorzamen ze een Woord en denken daarmee op het enig juiste pad te zijn? Het is een dwaalweg, want ze worden om het leven gebracht. Iemand stormt hen achterna en doodt hen. En daar maakt hij meteen een film van. Dat is niet het eeuwige leven, zoals een andere God belooft. Ze hebben de verkeerde God genomen en dan blijkt: ze leven niet eeuwig.

De zee brult, de aarde wankelt, de bliksem flitst, het doet pijn in de borst en dan zijn ze dood. Ze komen ergens vandaan, doen hier hun boodschappen en dan sterven ze door onze God, de naamloze. Ze mogen niet leven. Waarom eigenlijk niet? Omdat ze zijn wat ze zijn en omdat hun God is wat hij zal zijn, mogen ze dat niet doen, want vol goud zijn hun woningen, en wij? Wij hebben niets en in duister zijn wij gehuld. Maar zij, de joden, staan altijd meteen in het licht. Daar gaan ze zelf in staan, want anders kan het niet dat je altijd alleen maar hen ziet! Dus moeten we wat doen. Daar moeten we wat aan doen, zodat men ons beter ziet. Wij straffen mensen, dat is onze opdracht. Nu straffen we een keer die hier. Nooit zullen hun schatten ons eigendom zijn, dus mogen zij er ook niet zijn. Wij versieren ons met hun dood. Als een schip dat boten achter zich aan trekt, zijn wij de jeugd die de dood achter zich aan trekt, naar zich toe trekt. Die wijken niet. De joden wijken niet. Ze moeten weg, maar nee, ze klampen zich vast. Is het gevaar al zo dicht bij hen? Zo dichtbij. Het is er al. Daar wordt de daad gefilmd, dat is vooruitziend. De moordenaar heeft zo'n kleine GoPro camera meegebracht, vooruitziend. Is hem dat door een orakel voorspeld of is hij normalerwijs al zo wijs dat hij eraan heeft gedacht de camera mee te brengen? Op video opnemen en via het internet versturen, dat gaat, dat kunnen we altijd en met alles doen. Wij kunnen hen opnemen die ons niet willen opnemen. Dan zijn we ze te slim af. Ja, dat heeft hij gedaan, de jonge man. Het meeste wat je kunt zijn, een jonge man. Hij heeft dat gedaan. Hij is net zo vertrouwd met de techniek als Prometheus met het vuur.

Dat heeft hij gedaan, op video en op het internet. Dat gaat, dat gaat naar buiten, dat gaan nu naar buiten de wereld in op de voeten van het elektron. Dat functioneert. De camera heeft hij meegebracht. Jeugd, een geringe prijs daarvoor. En een geringe prijs heeft hij daarvoor betaald: zichzelf. Maar voordien hebben anderen betaald, drie joden of vier? Wie praat over hen? Welnu, ik praat over hen, maar niet te lang. Ik kan er niet bij stil blijven staan, ik kan dat niet goed. Spreken. En nu kan ik het helemaal niet meer. Ik weet niet, waarover ik handel, ik handel toch nooit, ik rust uit. Geen groot verdriet mag me bereiken. Wat zeg ik nu? Ik heb het te vaak gezegd, hoe kun je het onzegbare zo vaak zeggen? Alsof het daardoor werkelijker zou worden? Die treurige, troosteloze leeftijd van de jeugd, die haat ik. Alleen die doen zoiets! Nee, jong zou ik niet willen zijn, voor geen geld, of ze zouden me er heel veel voor moeten betalen om weer jong te zijn! Dat betaalt niemand, dat vergoedt me niemand, vanaf nu geldt alleen de ouderdom. Hoewel ik veel in jeugd heb geïnvesteerd. Kijkt u maar op dat plankje, daar staat geen camera, daar staat mijn potje crème. Ik zou het in zee willen gooien, mijn leeftijd, maar ook *De Zee*, zo heet die crème, kan hem niet gebruiken, die domme leeftijd, geen vlees, geen vis, maar toch eerder vis. Dus als dat niet gaat, dan zou ik de jeugd ten val willen brengen, die zulke verschrikkelijke dingen doet. Maar het gaat niet, die verzet zich. Helemaal niets gaat. Het functioneert niet eens zo goed als die GoPro camera en de laptop heeft hij zelf meegebracht, de jonge heer van de zwarte nacht. Wie heeft in hem die moordende waanzin tot leven gewekt? Geen idee.

Waanzin en razernij en springende voeten en het snorren van de camera, nee, die snorren niet meer, die zijn ook vaak in een mobiele telefoon ingebouwd. Ze spreken niet meer, maar nemen op, je hoort ze niet, maar ze filmen, ze zijn er en ze zien en ze nemen de springende voeten op, het spuwen van de Kalasjnikov. Hier werpt niemand een hulplijn uit. Wat een zwarte woede! Wat een zwarte toorn! Maar wat pijnlijk, alles is voorbereid, alles meegebracht en dan doet die stomme laptop het niet. Helemaal mee naar de supermarkt genomen en dan doet ie het niet! Wat doen we nu? Ach, laten we ons daar niet teveel zorgen over maken! De boosdoener zal het wel lukken de video aan het licht te brengen en over de lucht en door de lucht te versturen, zodat iedereen weet dat hij zich er moordend tot aan Charon, de veerman van de dood, doorheen heeft geslagen. Eén kwam er doorheen, ja, de film ook. Die werd via de computer van de supermarkt verstuurd. Hij staat al op de stoep van de redacties. Niet mijn schuld dat hij niet uitgezonden wordt. En hij die daarnet heeft vermoord, de klantenmoordenaar, de klanten-in-de-supermarkt-moordenaar, hem zou niet duidelijk zijn geweest wat hij daar heeft gedaan? Natuurlijk was hem dat duidelijk, maar een film is beter.

Die zegt meer dan duizend woorden. Heb ik die grens van duizend woorden nu al overschreden? Ik weet het niet, ik praat en praat, me van de moord bewust. Ja, de dader zal beroemd worden, zijn naam zullen we onthouden, ik weet hem nog steeds. Of volgend jaar ook, dat weet ik niet. Ik weet hem tot mijn woede me verlaat. En hij doet het, hij doet het, hij voert zijn moorden uit als honden, alleen komen die niet terug. Als hij de volgende keer nog zou bestaan, zou hij andere moorden moeten uitvoeren. Wat hij graag zou doen, maar drie, nee vier zijn ook goed. Vier stuks en het is goed en de filmer zal dan de vierde, nee, de vijfde dode zijn, als ik goed heb geteld. Zijn we soms die politieagente vergeten? Ik vrees van wel, ja, die heeft nog zo vreemd gekreund, ik weet het niet, geen idee, wie het was. Hebben zijn slachtoffers gejammerd zoals de stier waarin het mes wordt gestoken, of wat ze met dieren nu eenmaal doen om ze af te maken, overal bloed, je ruikt het, je hoeft niet in de buurt van een slachthuis te komen, je ruikt het tot kilometers in de omtrek. Het dode ligt in de supermarkt, alles wat dood is, hierheen naar mij! Zodat je het op je gemak kunt uitzoeken, jood of niet-jood, dat moet je tenslotte van te voren weten, dat moet iemand toch gezegd worden.

Want mensen hebben we genoeg, dieren steeds minder. Ze fokken kost geld. Van joden zijn er altijd teveel, maakt niet uit hoeveel het er zijn, die zijn gewoon overal. We nemen ze op, wij, hun weldoeners. We hadden ze ook allemaal kunnen doden, maar we hebben er een paar in leven gelaten. Die kunnen we missen. Door onze woede worden ze overhoop gelopen. Waarom doen ze boodschappen? Ze zouden toch ook kunnen verhongeren, ze hoefden geen boodschappen te gaan doen, ze hoefden toch niet voor zichzelf te zorgen, wij zorgen wel voor hun dood, daar moeten ze maar genoeg mee nemen. Zo geschiedt de daad, maar ze geschiedt alleen maar als, ja als wat? Ze kan alleen gebeurd zijn, nadat het definitief verfilmd is, maar er wordt verder gefilmd. De zielen fladderen uit het dodenhuis op de film, nee, dat is geen reddend pad meer, deze beelden worden lopend op een kleine plaat geserveerd, een plaat kleiner dan een schoteltje, eerder zo groot als een vingernagel. Voor mijn part! Een USB-stick, die moet u eerst formatteren, zoals het leven dat u heeft genomen. Daarvoor moet u iets teruggeven. Die wordt pas geldig, wanneer de dood daar definitief naar verbannen is, wanneer hij ingebrand is. Je moet toch een bewijs hebben. Alles moet toch gezien worden, waarom anders al die moeite? Nee, zelf lopen hoeft u niet! O jee, zucht ik, maar dat moet hun wel pijn hebben gedaan! Maar nee, het ging heel snel. Dit wapen is uiterst effectief en de beelden klampen zich vast, die krijg je niet meer weg. Voordat de dode de stad nog wat kon zeggen, misschien dankuwel dat u me hebt opgenomen – nee, niet met

de camera opgenomen, echt gevraagd om naar binnen te komen – voordat er iets gebeurt, is het alweer afgelopen.

De paarden van de Apocalyps worden aangespoord, het schuim vliegt van hun gebit, de adelaar komt weer zonder iets terug, nadat hij zich van zijn stukgoed, de geroosterde lever van de Lichtbrenger, de Vurige, heeft ontdaan. Heb ik gisteren gegeten. De klanten in de supermarkt willen wat anders eten. Die kopen daar in, in de joodse supermarkt. Die hebben daar alleen inkopen gedaan. Die zijn nu uitgekocht. De bringer van het leed, hij vliegt daar nu niet meer heen, hij valt erheen, de hoofdzaak is daarheen, zoals Icarus, op de aarde gesmeten bij zijn slachtoffers, alsof ze één zijn. Maar ze zijn met zijn drieën plus een, vier dus. De vijfde is ergens anders. Hou op met uw slangengesis! Dat maakt niemand meer levend. Hou op met dat gepraat, laat uw ogen niet zo fonkelen, straks gelooft iemand ook nog dat u er blij om bent. Let goed op, wanneer iemand weer de supermarkt in komt, maar stormt u niet achter de ongelukkige aan, anders bent u de vijfde, nee, de zesde. Ik verlies steeds weer het overzicht. Had hij de slachtoffers niet fatsoenlijk neer kunnen leggen, zodat iemand ze kan tellen? En natellen? U kunt natuurlijk ook door de hand van uw Vader sterven. Als u aan Hem gelooft, dan gebeurt dat. De Vader heeft u gestuurd. De Vader haalt u weer op. En afgelopen.